

Har VK rätt utgångspunkter för sina artiklar om renskötsel i Nordmaling? Debattartikel 070625 av och EU-juristen Lars Ola Hull

Hovrättsförhandlingarna gällande om det finns sedvanerätt för renskötsel i Nordmaling är nu avslutade och alla väntar på dom. Sedvanerätten som begreppet använts i traditionell mening är personlig men i Nordmalingsfallet utgår man från att sedvanerätten är kollektiv. Det kommer sig av att riksdagen genom 1971 års rennäringslag påstår att renskötselrätt grundar sig på kollektiv urminnes hävd och att man sedan från tingsrätten sida har gjort gällande att parterna (samebyarna och markägarna) varit ense om att 1971 års rennäringslag är tillämplig.

Påståendet i lagen att renskötselrätten grundar sig på kollektiv urminnes hävd kan ifrågasättas genom att detta begrepp har införts först genom 1971 års lagstiftning. Genom de tidigare lappbyarna gjordes ingen sådan kollektiv rättighet gällande.

Domstolarna har alltså från statens sida, när nu renskötselrätten upptagits som riksintresse i miljöbalken, sökt att göra det lätt för sig genom att man inte prövar huruvida det finns en kollektiv renskötselrätt grundad på sedvana till skillnad från sedvana i traditionell mening.

Miljöbalken utfärdades 1998. Att rennäringslagen fått epitet riksintresse är således också en relativt ny företeelse.

I en artikel den 30 förra månaden i VK hävdade journalisten Bertolof Brännström att renbeteskartan skulle bli komplicerad om markägarna vinner målet. Den karta som artikeln visar är ett utdrag från de kartor som länsstyrelsen och samebyarna tog fram inom det så kallade Natura 2000-projektet. Kartorna bygger helt och hållet på uppgifter från samebyarna om var de har sina anläggningar, beten, flyttleder och så vidare och har tillkommit för att ge ansikte åt det genom miljöbalken instiftade riksintresset.

Markägarna har inte deltagit i framtagning av kartorna och har heller inte fått yttra sig över samebyarnas påstående. Länsstyrelserna använder kartorna som att riksintressena för renskötseln därigenom är fastställda men några formellt verksamma beslut på det finns inte.

Statens utredare, tillika domaren Jan Alvå, använder samma kartor till styrkande av de av honom framförda uppfattningarna om bevisad, övervägande sannolik, mindre sannolikt bevisad och saknad renskötselrätt. Påståendena gällde såväl de privatägda markerna som de marker som staten säger är sin, se SOU 2006:14. Markägarna har heller inte deltagit i den utredningen. Alvås slutsatser ifråga om Nordmaling citerades mer eller mindre i tingsrättens dom fastän de då inte var offentliggjorda och bidrog till att markägarna förlorade där.

Nu åberopar Brännström samma karta och samma omständigheter i en tidningsartikel mitt under pågående hovrättsförhandling och beklagar att kartan inte får åberopas av samebyarna i hovrätten. Han påstår också att kartan visar att tvisten enbart rör en liten del av kommunen därför att kommunen enligt kartan består av mark som till övervägande del är oomtvistad för renskötsel.

Detta är inte objektivt korrekt. Varken kartan eller Alvås slutsatser är bevis för att renskötselrätten på privata marker skulle vara oomtvistad och allra minst är det bevis för att renskötselrätt föreligger på kollektiv grund i förhållande till privata markägare.

Handläggningen av tvisten i Nordmaling är bara ett sätt för staten att skjuta över en del av finansieringsansvaret för renskötsel på de privata markägarna och samtidigt dölja att det är staten som har ersättningsansvaret emot de privata markägarna för att rennäringen numera är ett s kallat riksintresse. VK och Brännström tycker tydligen att det är så det ska gå till.

Lars Ola Hull